

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Доденко Ірини Володимирівни
на тему «Правове регулювання інвестування авіаційних (повітряних)
перевезень»,
яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 – «Право»

Актуальність теми дослідження. Транспорт відіграє та завжди відігравав велику роль у розвиткові економічної системи будь-якої держави. Розгалужена та інноваційна транспортна система країни створює передумови для зміцнення економіки в умовах зростання торгівлі між суб'єктами господарювання різних держав. Особливе місце серед різних видів транспорту займає авіаційний транспорт, яким здійснюються найшвидші міжнародні перевезення як усередині окремої держави, та і на міжнародному рівні.

В умовах російсько-української війни питання забезпечення національної безпеки, вирішення якого є сьогодні пріоритетом номер один, тісно пов'язане з наявністю безпечного повітряного простору та можливість швидкої доставки пасажирів та вантажів. Це пов'язано як і з військовими завданнями, так і з проблемами відновлення повоєнної економіки України.

Враховуючи положення Національної транспортної стратегії України (оновленої) на регіональному рівні Україна бере участь в рамках ініціатив розвитку інфраструктури, ТЕМ-Т та транспортного сполучення Європи «Connecting Europe», транспортної панелі Східного Партнерства, транспортного коридору Європа-Кавказ-Азія (ТРАСЕКА) та Бакинського процесу, що сприяє інтеграції в межах різних ініціатив регіонального співробітництва у сфері транспорту. Проте на сьогодні ці процеси унеможлиблює стан війни та відсутність відкритого повітряного простору над Україною. До того ж побудована перед війною інфраструктура авіаційної

галузі, у тому числі нові аеропорти, була практично повністю знищена під час численних ракетних атак з боку РФ.

Саме тому вже сьогодні актуальними є питання повоєнного відновлення економіки України. Зараз необхідним є визначення тих правових засобів та механізмів, які б дозволили у максимально короткі терміни відновити зруйновані війною господарські зв'язки між різними державами. Ця проблема обтяжується ще й тим, що авіаційна інфраструктура є досить дорогою в економічному плані, тому не всі інвестиційні інструменти можна застосувати при відновленні інфраструктури авіаційного транспорту.

Тематика дисертаційного дослідження І. Доденко відповідає напрямкам наукових досліджень кафедри господарського права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого і виконана в межах цільової комплексної програми «Правове забезпечення реалізації політики держави на пріоритетних напрямках економічного розвитку та у сфері екологічної безпеки» (номер державної реєстрації (01111U000962).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться в дисертації. Мета дисертаційного дослідження полягає у «теоретичному та науково-практичному обґрунтуванні господарсько-правового механізму інвестування в галузі авіаційних перевезень в Україні з урахуванням умови післявоєнного відновлення» (с. 12). На досягнення мети було спрямовано шість згрупованих завдань (с. 12-13), які послідовно вирішені дисертанткою і зафіксовані у положеннях наукової новизни (с. 15-19) та загальних висновках (с. 165-173).

Завдяки вдалому застосуванню методів наукового дослідження, дисертантці вдалося досягти поставленої мети. Системно-структурний метод дозволив визначити особливості структури господарського законодавства з питань неплатоспроможності та банкрутства. Історичний метод застосовано для ретроспективного аналізу розвитку правового регулювання відносин в галузі повітряних перевезень та інституту інвестування, а також розгляду концепцій післявоєнного відновлення Ізраїлю та Боснії та Герцеговини.

Аналітичний метод дозволив провести критеріальний аналіз моделей правового регулювання в цій області в провідних країнах світу. Формально-логічний метод використано для аналізу чинного законодавства України у сфері інвестування авіаційних (повітряних) перевезень і виявлення проблем в його законодавчій техніці. В контексті правового регулювання інвестування в авіаційні повітряні перевезення використання методу ієрархії виявляється у визначенні та систематизації рівнів управління та вирішення питань, пов'язаних з інвестиціями у даному секторі. Застосування методу ієрархії у правовому регулюванні інвестування в авіаційні повітряні перевезення сприяє системному та структурованому підходу до прийняття рішень, а також дозволяє ефективно враховувати різноманітні аспекти та інтереси різних рівнів управління в даній галузі.

Зміст роботи характеризується точністю і логічністю викладу матеріалу, зрозумілістю та цілісністю, висновки отримали належну наукову та практичну аргументацію. Обґрунтованість проведеного наукового аналізу та достовірність отриманих результатів базуються на ретельному аналізі емпіричної бази, яку склали міжнародні документи, національне законодавство України, а також звіти, доповіді, аналітичні та статистичні матеріали міжурядових та неурядових організацій та напрацювання науковців – фахівців у сфері господарського права.

План дисертації є логічним, відповідає змісту проблеми, що досліджується. Зміст дисертації в цілому характеризується високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань.

Таким чином, наукові положення, висновки і результати, що містяться в дисертації Доденко І. В. слід оцінити як теоретично, методологічно та емпірично обґрунтовані та достовірні.

Наукова новизна одержаних результатів. Одержані дисертанткою результати дослідження характеризуються високим рівнем наукової новизни та практичною значущістю, зважаючи на те, що вони можуть бути використані

в процесі оновлення законодавства у сфері інвестування авіаційних перевезень. Багато сформульованих положень мають новий характер або забезпечують суттєвий приріст знань стосовно дослідження окремих питань з окресленої тематики.

1. Важливе значення мають запропоновані дисертанткою висновки щодо нетрадиційного способу розширення предмету господарського права шляхом його гібридизації (с. 85, 163, 168-169). Особливе значення це має для науки господарського права та подальшої модернізації законодавчої бази.

2. Слушними є висновки щодо основних недоліків системи правового забезпечення інвестиційних відносин (с. 42). У цьому контексті варто погодитися з дисертанткою, що одним із головних недоліків є «недостатня увага до оптимізації інвестиційного законодавства з боку держави та численні експерименти у сфері інвестиційної діяльності».

3. Заслуговує підтримки надане дисертанткою визначення поняття підприємницької діяльності з авіаційних (повітряних) перевезень, якою є «особливий вид господарської діяльності, що здійснюється авіаперевізником як спеціальним суб'єктом господарювання, що отримав дозвіл у встановленому законом порядку, на власний ризик з метою задоволення суспільно важливих потреб у перевезеннях, і кінцевим результатом – отримання прибутку» (с. 98, 163, 170-171,).

4. Важливе теоретичне значення мають узагальнення та висновки щодо подвійної правової природи інвестування повітряних перевезень (с. 47-48).

5. Значний науковий інтерес становить теза авторки щодо акценті саме інвестиційних договорах як найбільш відповідних засобах інвестування у галузі повітряних перевезень. Варто погодитися, що найбільш оптимальними формами інвестиційних договорів у сфері інвестування повітряних перевезень є концесія та лізинг (с. 129-149).

6. Теоретичне та практичне значення мають висновки авторки щодо того, що авіаперевізники відносяться до організацій великого бізнесу в

Україні. Тобто фактично такі суб'єкти господарювання є крупними платниками податків, а тому й сама нормативно-правова база регулювання як самих повітряних перевезень, так і питань вироблення правових механізмів інвестування в авіаційну галузь з урахування повоєнної відбудови економіки держави повинна містити інноваційні методи та рішення (с. 145-157).

Дисертаційна робота містить й інші положення новизни, що представляють теоретичну та практичну цінність.

Повнота викладу одержаних результатів.

Джерельна база дисертації налічує 80 найменувань, з них 7 – джерела іноземними мовами.

Ключові наукові результати та практичні висновки дисертаційної роботи були викладені в десяти індивідуальних публікаціях авторки, зокрема у чотирьох статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, одна з яких – у зарубіжних періодичних виданнях, та тезах шістьох доповідей на наукових та науково-практичних конференціях. Повнота викладу результатів дисертації відповідає встановленим вимогам і свідчить про достатній та належний рівень апробації отриманих результатів.

Зауваження та дискусійні положення дисертації. Відзначаючи вклад Ірини Доденко у розробку правових засад інвестування повітряних перевезень, а також наукову новизну одержаних результатів, вважаємо за необхідне вказати на окремі дискусійні положення дисертації та висловити окремі побажання.

1. Недостатньо аргументованим видається висновок авторки, що регулювання повітряних перевезень є окремим видом інвестиційного права (с. 48). Вважаємо, що необхідно надати додаткові підтвердження цієї тези або переформулювати у окремий напрям інвестиційної політики держави – інвестування повітряних перевезень.

2. Потребує додаткового пояснення позиція дисертантки щодо того, що «на розвиток держави впливають два вирішальні фактори: державна інноваційна політика та державна інвестиційна політика». Оскільки на

розвиток держави впливає ціла низка факторів – розташування, соціальна політика, економічна політика, забезпечення національної безпеки, міграційна політика тощо, які у своїй сукупності дають певні результати.

3. Робота могла би значно збагатитися більш ретельним дослідженням законодавчого підходу України щодо розвитку міжнародних транспортних коридорів у світлі набуття членства в ЄС, а також підходів держав-членів, для вивчення кращих практик забезпечення інвестування міжнародних повітряних перевезень на основі правових механізмів.

Утім висловлені зауваження зумовлені складністю та багатоаспектністю обраної авторкою теми та не мають істотного впливу на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи І. В. Доденко. Рецензована робота є самостійним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, в якому отримані нові, науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретну проблему науки міжнародного права. Зміст дисертації відповідає профілю спеціальності 081 – «Право».

Загальний висновок. Дисертаційна робота виконана на високому теоретичному рівні, матеріал дисертації викладено в логічній послідовності, всі висновки отримали необхідну і достатню теоретичну аргументацію та є методологічно обґрунтованими. За своїм змістом і загальною спрямованістю дисертаційне дослідження І. В. Доденко відповідає обраній нею спеціальності 081 – «Право», робота пройшла належну апробацію. Дисертація є самостійною завершеною роботою, в якій відсутні порушення академічної доброчесності. Оформлення дисертації в цілому відповідає встановленим вимогам.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація Доденко Ірини Володимирівни на тему «Правове регулювання інвестування авіаційних (повітряних) перевезень», яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №

44, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

Рецензентка:

Кандидатка юридичних наук,
старший науковий співробітник,
доцентка кафедри цивільного
судочинства, арбітражу та
міжнародного приватного права
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

**Анастасія
МАТВЄЄВА**

Підпис Матвєєвої А.
Засвідчую Матвєєва
Нач. ВК 06.06.2024 р.